

**АНТОЛОГІЯ
ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЕЗІЇ**

1954

Антологія французької поезії

АНТОЛОГІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Переклади М. Ореста

1954

М Ю Н Х Е Н

Anthologie de poésie française

Traductions ukrainiennes de M. Orest

ОРФЕЙ

Обняв богиню вод евксінських пильний подив,
Бо перший корабель її простір скородив,
До Колху пливучи. Героям на судні
Орфей роз'яснював таємнощі значні,
Знання яких дала йому безсмертна мати.
На ліру спершися, він про закон співати
Почав, що тисненням неслабнучим своїм
Відмінний родить рух у всесвіті тривкім,
Про силу, що жене зірки чи їх спинила,
Про вітру постання, що дишуть ним вітрила,
Про світичі нічні, що суднам на їх путь
Над Амфітрітою сліпою світло ллють —
І ревні в слуханні про чуда ті насущні,
Що їх розкрив півбог, герої непорушні
Були прикутими до уст його і слів.
Скінчив він; але їм ще глас його бринів.

КЛІТІЯ

То Манів зов моїх: „О Клітіє, це ти?
Чи твій це любий крок зближається плити?
Це ти, о Клітіє, чи я ще маю ждати?
Ах, якщо ти щорань не схочеш тут бувати,
Щоб снити дні, коли я весь тобою жив,
Щоб чути тінь мою і ніжности порив,

Мир елісійських піль мені не буде милим
І стане нелегка земля костям зотлілим.
Щораз, як леготу відчуєш ти струю,
Що горнеться устам і пестить грудь твою,
Плач, плач! Це я, душа, повік тобі віддана,
Яка з святих осель тікає, о кохана,
І на твоїх устах спочин ще любить свій.
Плач, обійми її, віддай цілунок їй”.

МОЛОДИК

Я був дитям. Вона, красою досконала,
Мені всміхалася і на коліна брала;
По кучерях, лиці і по її груді
Невинність рук моїх снувалася тоді,
І ніжна, любляча рука її в уданій
Суворості мій вік за це карала ранній.
В приявності своїх закоханців вона
Найбільше пестила, прегорда і ясна,
І часто (ах, не знав ціни я тим дарункам!)
Уста її мене торкались поцілунком,
І гнівні пастухи були: „Як без пуття
Марнується добро! Защасне це дитя!”

ФЛЕТА

Мене зворушує цей спомин в кожен час:
Він на коліна брав мене і звав не раз
Суперником своїм звитяжним; з сміхом милим
Він флету прикладав устам моїм невмілим
Так, щоб постати мав солодкий, чистий звук;
Мої малі персти собі він брав до рук —

І руки знаючі персти мої здіймали,
 Спускали, безліч раз те саме починали,
 Науку даючи, як бігти треба їм
 По круглих отворах на буксусі лункім.

СПЛЯЧА НІМФА

В гарячий п'олудень наяди прагнуть тіні.
 Тоді скрадаюся під скелі я пустинні —
 Між рінню вогкою і посеред зела
 Є стежка їх; вона веде до джерела.
 Там, білу і нагу, наводжу оком втішним
 Я німфу на траві, заснулу сном затишним
 Під лепети води — і солодко лягло
 На руку комишем увінчане чоло.

З „ЯМБІВ”

І

Вони проте живуть! І не доходять крики
 До Тебе незчисленних жертв!
 Я в'язень, я поет, о Боже, горня сило,
 Що, в почутті останніх днів,
 До віршів в'язучи вогнем насяклі крила
 Твоїх дрімаючих громів,
 Перед судом в аду оскаржує мерзоту
 Цих суддів, цих нелюдських діл:
 Вони, бичуючи невинність і чесноту,
 Громадять гекатомби тіл.

Дай жити ще мені! Орда нечиста знову
Удар відчує стріл моїх!
Їх, нищих, бачу я, вони не найдуть схову,
Я мчу, прибіг, держу я їх!

II

Я стежив їх і зрів на учтах бакханальних,
Злочинством і вином важких,
Коли спалахував вир пристрастей брутальних
На чолах безсоромних їх;
Під спів і сміх вони, косноязычні, п'яні,
Викрикували імена
Жертв учорашніх днів і завтрішньої рані;
І їх розбецненість брудна
Жінок продажних рій на бенкетах негідних
Собі знаходила завжді, —
По вбитих спадщину і перекинчиць, згідних
На ложе вбивці перейти;
Як здобич дужчого народжена, хмеліє
Слав подобизною ця стать
І переможцеві, хто б він не був, радіє;
До губ, що скін всякдень вістять,
Зухвало горнеться, низький цілунок чинить, —
І ткань спідниці не тяжка
Для рук насильників, і їх жади не спинить
На грудях застібка тонка.
Сумління бич несе тортури без відгалу —
Але який сумління зов
Сон нечестивого бентежить трибуналу,
Що п'є і відригає кров?

Хто б міг про банду цю шляхетно розповісти,
 Про звироднілі їх уми?
 Пронизуючи їх, виходить спис нечистий,
 Сопушний, як вони сами.

III

Коли отьмарена різниця для ягняти
 Розкриє глиб печер жаских,
 Пси, вівці, пастухи — ніхто не хоче знати
 Про уділ, що його спостиг.
 Ті діти, що в траві стрибкам його раділи,
 І панни ті, що, залюбки
 Його цілуючи, вплітали в руно біле
 Стрічки барвисті і квітки,
 Їдять без роздуму його, бо м'ясо ніжне.
 Похований в цій прірві, я
 Те саме спізнаю призначення кромішне.
 Входімо в пільму забуття!
 Забутих, як і я, в цім сховищі на туші
 З гаків скривавлених ягнят
 Звисає тисяча: досита втішить душі
 Король-народ на святі свят.
 Чим друзі помогли б? Руки їх дорогої,
 Крізь ґрати впавши, лепта слів
 В зав'ялий дух влила б розради оживної;
 Чи, може, злото для катів...
 Але — глушінь. Живіть же, друзі, в супокою,
 Допоки жити дано вам,

Наперекір Фук'є, баріться йти за мною.
Не так давно я, може, сам
Від сліз нещасного в його гіркій годині
Свій одвертав незрячий зір.
За чергою мене біда прибила нині.
О друзі, щастя вам і мир!

IV

Як теплі подихи останнього зефіру
Красять кінець ясного дня,
При ешафоті я свою порушу ліру.
Можливо, йде черга моя.
Можливо, перше, ніж година, кроків пильно
Зробивши в колі шістдесят,
Свою дзвінку стопу зупинить невідхильно
І строгий закінчить обряд, —
Могила сном тяжким мое ество окине,
І вірш початий досягти
Не встигне другої своєї половини;
Посол останньої біди
І тіней рекрутант, можливо, прийде, хмурий,
В гурті солдатів навісних,
Стрясе моїм ім'ям цей коридор понурий,
Де я ходжу, в жаді потіх
Ці стріли гострячи, покару невиситиму
На тих, що мучать правоту,
Враз спинить на устах лунаючу ще риму —
І, уз наклавши ваготу,
Мене потягне він крізь натовп боязливий
Моїх сумних товаришів,

Передше приятних, яким прихід жахливий
Мене зректися повелів.
Що ж, я задовго жив. Які великі й мужні
Одвертість, чесність і жага,
Які святі взірці, для праведних засушні,
Якого щастя тінь глуха,
Яка Теміда, жах для носіїв злочинства,
Яке шляхетне співчуття,
Які згадки про всі колишні добродієства,
Якої дружби вороття
Мій жаль би за людей оселищем збудили?
Страх, що його ростить одчай,
Вдавання, ницість їх є бог... Ми всі спідліли,
Так, всі. О світе мій, прощай!
Тебе я, смерте, зву! Приходь мене звільнити!...
О, ні, як смієш, серце, ти
Вазі піддатись лих! Ні, я повинен жити
В ім'я чесноти, задля мсти.
Бо чесний муж, хули зазнавши, і в в'язниці,
І при труні, де б не було,
Підносить з гордістю слова, відліті з криці,
І сяюче своє чоло.
Якщо для мене меч не суджений судьбою,
То в службі людству, злим на страх
В чорнило вмочену і в гіркість, іншу зброю
Я підйму в моїх руках.
О Право, Істино! Якщо відкрита мова
І дум моїх укритий рин
Не клали хмуру тінь на строгі ваші брови,
Якщо безчесний, дикий чин,

Якщо жорстокий глум і кривди ці жорстокі,
Що ними кат свій дух ситить,
Вам рани принесли, болючі і широкі, —
Спасіть мене. І збережіть
Цю руку, ваш перун і блискавку . . . Померти,
Коли ще повен сагайдак,
І не розкидати, в їх брудах не розтерти,
Не вбити цих синів кльоак,
Цієї трупної черви на Батьківщині
Зарізаний! О скарбе мій,
Перо, жаго, гніви, боги мої, ще й нині
Для мене ви життя напій!
Так збуджує смола відродження вогненне
У світичі, що був пригас.
Страждаю я; проте живу. Пливе до мене
Надія струменем від вас.
Але без вас, мов яд блідий, незримі зуби
Глибоких туг, злигоднів спліт,
Близьких пригноблення, лжемовці й душогуби,
Їх успіхи, їх берла гніт,
Ним проскрибованих загибель чи руїна,
Ганьба коритися без меж
Мій підточили б вік — чи з власних рук кончина
Прийшла б через кинджал. Невже ж
Ніхто не житиме, щоб біль століть будити
Над вбивством праведників цих?
Щоб їх синів і вдів скорботу злагіднити?
Щоби розбійників бридких
Страшити схожістю портретів їхніх чорних,
Щоб в ад зійти, на саме дно,

Сплести потрійний бич, нещадний, на потвор-
Уже піднесений давно? [них
Щоб плюнути на їх імення, оспівати
Їх страту? . . Але спраглий свій
Здуши, о серце, крик до правди і відплати.
Оплач, чесното, захід мій!

Альфред де Мюссе (*Alfred de Musset*)

1810-1857

*

* *

Коли життя стає нам бідне,
Надія блідне
І мре мета, —
Несуть нам зцілення від муки
Співучі звуки
І красота!

О, більше владне і значливе
Лице вродливе,
Ніж цар царів,
І любо чути пісню ніжну,
Для серця втішну
За давніх днів!

*

* *

Коли Надія мимохідь
Штовхне нам лікоть пустотливо
І, посміхнувшись чарівливо,
Вбік кинеться і зникне вмить, —

Куди іти? За вітром раннім
Мчить ластівка — так залюбки!
І легший ще, ніж ластівки,
Хто мчиться за своїм бажанням.

А ти, кокетко — не лукав! —
Чи в путь летиш, для тебе знану?
Чи слід, щоб Фатум сивий мав
Занадто молоду кохану!

ДО ПАННИ * * *

О, так, жінки, вам дано мати
Миць усміхом одним — нехай
Хтось заперечить це! — вкидати
Нас в охмеління чи в одчай.

Слів двоє, німота недбала
Чи глум у погляді несуть
Удар фатального кинджала
В напоєну любов'ю грудь.

Гординя ваша має бути
Безмежною; бо завдяки
Низоті нашій ви можете
Добилися, крихкі жінки!

Але можуть кожна в світі,
Над міру вживана, паде,

І люблячий, прорвавши сіті,
Ридаючи, від вас іде.

Смутний, він п'є з гіркої чаші,
Він, що обрав найменше зло.
Так, я волю муки наші,
Ніж ваше ката ремесло!

ТРОЯНДИ СААДІ

Троянди вранці я нести тобі хотіла,
Але багато їх за пояс заложила:
Вузли на поясі напружились, тісні —

І розірвалися. Троянди полетіли
За вітром, їх погнав на море він, стокрилий.
Трояндам з безвістей не повертатись, ні!

Здавалось: море все палало їх шарлатом.
Імла. Ще одяг мій їх дише ароматом...
Впивай же спогади пахучі на мені.

СПОГАД

Коли він весь поблід, і в трепетанні тихім
Не народилися слова його устам;
Коли поранив зір його мене тим лихом,
Яким, я думала, поранений він сам;
Коли його лице, зворушливе, в горінні
Незгасному, душа моя
Ввібрала, щоб нести в довічному сп'янінні —
Він не любив, любила я!

Шарль Бодлер (*Charles Baudelaire*)
1821-1867

ПРИВИД

Беззвучний, ніби тіні, знов
Я повернуся в твій альков,
Мов янгол з димно згаслим оком,
Коли заснеш ти сном глибоким;

І, чорнокудра, дам мої
Тобі я пестоці змії,
І поцілунки дам безплотні,
Як сяйво місяця, холодні.

Край себе — з досвітом блідим —
Побачиш місце ти пустим,
Що, зимне, буде ночі ждати.

Як інші — ніжності чуттям,
Над юнню і твоїм життям
Я хочу жахом панувати!

ВИНО ЗАКОХАНИХ

Сповняє землю блиск світила!
Не знаючи бича й вудила,
Поїдьмо верхи на вині
В високості небес святні!

Як двоє янголів, якими
Б'є жар пропасниць невиситимий,
Помчим крізь рань і синь хмільні
За маривами в далині!

Крилом колихані прихильним
Нуртин розумних і чутких,
О сестро, в маячінні спільнім,

Прискорюючи смілий спіх,
Без відпочинку, без утоми
До раю мрій утечемо ми!

ВАМПІР

Ти, що, немов удар ножа,
Ввійшла в життя, гордиш безщасним
І прагнеш, щоб моя душа
Для тебе ліжком стала власним,

Ти, божевільна, мов сім'я
Злих демонів, жадна могути,
Безчесна, що до тебе я,
Як каторжник до уз, прикутий,

Як грач до гри, що палить грудь,
Як п'яний до свого напою,
Як падло до черви, — ти мною
Проклята, о проклята будь!

Благав я меч свободолюбний
Розбити ланцюги тісні
І яд я намовляв підступний
В низоті допомгти мені.

О горе! Яд і меч до мене,
Погорди сповнені, рекли:
„Не гідний ти, щоби нужденне
Твое ми рабство розтяли;

„Безумче, знай! Якби звільнили
Ми силоміць тебе, то губ
Твоїх цілунки зимний труп
Твого вампіра б воскресили!”

SEMPER EADEM

„Ах, звідки смуток цей, як ви сказали, дивний,
Що йде, мов моря вал на темрявий бескет?”
— Коли скінчать серця свій серпень многожнивний,
Життя для них є злом! Відомий всім секрет!

Звичайний є мій біль, його причина — ясна,
Як радість ваша, він нетаєно звучить.
Не вдумуйтесь, моя цікава і прекрасна,
І, повен ніжності, хай голос ваш мовчить!

Мовчіть, незнаюча душе, уста з нескутим,
Дитинним усміхом! Смерть якнайтоншим путем
Ще більше від Життя тримає часто нас.

Впивати дайте чар о м а н и , потонути
В очах і красний сон в красі їх зачерпнути
І в тінях ваших вій дрімати довгий час!

ВЕЧІРНЯ ГАРМОНІЯ

Тонка вібрація поймає всі ростїни,
Омлїнно тане квіт, немов кадильниць дим:
Звук в аромат тече і кружить плавно з ним;
Меланхолїйний вальс вечірньої години!

Омлїнно тане квіт, немов кадильниць дим;
Біль серця ніжного і трепет віолїни,
Меланхолїйний вальс вечірньої години!
Храм неба клониться печалям голубим.

Біль серця ніжного і трепет віолїни,
Чуття противиться тьмам небуття чужим!
Храм неба клониться печалям голубим;
В застиглу кров свою повільне сонце плине. . .

Чуття противиться тьмам небуття чужим,
Слїди минулого йому — осяйні крини!
В застиглу кров свою повільне сонце плине. . .
Несу про тебе мисль потиром золотим!

ПОРТРЕТ

Вогонь, що був палав для нас, утішних,
Смерть і Недуга люто попелять.

Від цих очей, таких палких і ніжних,
Від уст, з яких спливала благодать,

Від поцілунків, як бальзам, могутніх,
Що порив окриляли нам живий,
Зостався — о скорбото дум отрутих! —
Лише малюнок, в барвах трьох, блідий,

Що, як і я, вмирає самотинно —
Час, старець грубий, в злобі безчуття
Його крилом стирає щогодинно. . .

Нищителю Мистецтва і Життя!
Ти в пам'яті не вб'єш колись яскраву,
Мої минулі радощі і славу!

DE PROFUNDIS CLAMAVI

Єдина, люблена, пожалься! Я благаю
Тебе у млі пучин, куди упав мій дух.
Даль наче з олива, похмурий світ заглух
І жах з блюзнірствами пливе вночі без краю.

Шість місяців стоїть тут сонце без тепла
І другі шість п'ятьма вгортає все, владарна;
Голіший тут простір, аніж земля полярна;
Ні звірів, ні струмків, ні лісу, ні зела!

О, так, нема в світах жахнішого нічого,
Як сковуюча лють світила льодового,
Як ніч, що з Хаосом споріднена старим;

Найнижчим заздрю я тваринам: навіть їм
Зануритися в сон, тупий і темний, вільно —
Спадає часу нить так довго, так повільно!

ОСТЕРІГАЧ

Людина має в глибині
Сердечній, мов на троні, Змія;
На кожне „хочу”, кожне „смію”
Він, жовтий, прорікає: „Ні!”

Полоняць зір тобі Наяди,
То мовить Зуб, митець заглади:
„Пильнуй обов'язків своїх!”

Ти сад ростиш, свій вірш і діти,
Але говорить Зуб: „Радіти
Чи будеш завтра між живих?”

Серед надії і спонуки
Ще дня людині не було,
Щоб остороги не прийшло
Від ненависної Гадюки.

ОСІННЯ ПІСНЯ

Люблю в очах у вас я світло зеленаве,
Але сьогодні все для мене є гірким;
Над ваше почуття, над огнище ласкаве
Волю сонце я при морі золотім.

Проте любіть мене! Невдячному і злому
Все ж будьте матір'ю! Кохана чи сестра,
Віддайте лагоду, ту лагоду зникому,
Що захід нам розлив і осени пора.

Могила, хтива, жде! Ах, дайте прихилити,
Красо голублива, вам до колін чоло —
Останнє буду я проміння жовте пити,
Бо літо, племінне і біле, відійшло.

*

*

*

Що скажеш ти, душе, збідніла в тьмяній тиші,
Що скажеш, серце, ти, спізнавши в'янь і гніт,
Їй, найвродливішій, найкращій, найдобрішій,
Чий зір божественний ваш воскрешає цвіт?

— Всі наші гордощі, щоб їй хвалу співати:
Від неї віє чар святої правоти,
Її духова плоть лле райські аромати,
А погляд нас одяг у ризи світлоти.

В беззвучній самоті, на вулиці буденній,
Всякчас, вночі і вдень, її фантом огненний
В повітрі плаває і простір золотить.

Він мовить: „Гарна я, я влада надзаконна —
Мене любивши, ви Прекрасне лиш любіть,
Я Ангел, захист вам, я Муза і Мадонна”.

СПОВІДЬ

Один, єдиний раз, лагідна і люб'язна,
На руку сперли ви мою
Свою обточену (цей спогад непогасно
В душі похмурій я таю).

Час пізній був; немов медаля, блиском свіжим
На небі Люна розцвіла,
І урочиста ніч понад німим Парижем
Широким струменем текла.

І здовж домів коти, підвівши уші пильно,
Скрадались — і, немов посли
Чи тіні дорогі, беззвучно і повільно
Слідами нашими ішли.

І в тій інтимності, яку дали нам чари
Владики-місяця, у вас,
Такої звучної, багатої фанфари,
Що втіху будить кожен час,

Що в променисту рань, в її стрункі пишноти
Ликуючий вливає хміль,
Враз нота вирвалась — хитка, незвична нота,
Вся скарга, гіркота і біль;

Немов дитя худе, нечисте, слабовите,
З яким батькам є вічний стид,
Яке вони в льоху хотіли б зачинити,
Щоби не знав про нього світ!

Мій бідний янголе! Співала нота хвора,
Що зрадна п'янь земних речей,
Що, навіть таений, розгадується скоро
Незмінний егоїзм людей;

Що бути гарною є ремеслом безжальним
І що тверда життєва путь
Холодних танцівниць, що в захваті банальнім
Омлілі усмішки вдають;

Що замки на серцях є смішно будувати,
Що ломиться краса й любов
І потім Забуття приходить — їх віддати,
Як мотлох, Вічності на схов! —

Я часто згадував блідого світла повідь
І місто в супокої сну,
І серця гострий крик, ту моторошну сповідь,
Томління, ніч і тишину.

ФАНТАСТИЧНА ГРАВЮРА

Він — привид, цей скелет, і на чолі своєму,
Весь голий, має він жахливу діядему,
Гротескно нап'яту. Ногами, навмання
Худого він жене примарного коня,
Апокаліпси тінь, який шалено рине
І з ніздер вергає, мов епілептик, піни
І топче копитом простір з кінця в кінець.
Мечем палаючим розмахує їздець
Над людом без ім'я, що падає, безжально
Роздавлений конем, і мчиться тріумфально,
Мов володар, який домен свій навістив,
Холодним цвинтарем, що обрії залив
І де покояться при сяйвах сонця білих
Народи всіх часів, нових і відшумілих.

*

*

*

Я згадую наш дім і чар його полону,
Стін білих тишину, його стару Помону,
Венеру гіпсову, що в утлому гаю
Ховає наготу серед дерев свою,
І сонце, ввечорі величне, що крізь шиби,
Де розбивався сніп його струмистий, ніби
Цікаве око, нам обіди мовчазні
І довгі стежило — і чарівні, рясні
Ронило відсвіти з нюансами воцдини
На білість обруса і саржові ґардини.

САМОВГЛИБЛЕННЯ

Розважна будь, моя Скорбото! В неспокої
Ти звала Вечір; він спускається; він тут;
Кладе на місто тінь густі свої навої,
І буде мир одним, і другим — біль і труд.

В час, коли Втіха, кат без милости малої,
На бенкети бичем жене низотний люд,
Щоб жниво раб зібрав для совісти гризької, —
Скорбото, руку дай, ідімо від отрут!

Глянь, як киває нам з бальконів хмар стемнілих
Усопших Років ряд в убраннях застарілих,
Як Жаль з глибоких вод нам усміх подає;

Як Сонця попели в могилу сходять кротку
І як на Сході Ніч, мов саван, постає —
О, слухай, дорога, її ходу солодку!

ВОРОГ

Як буря темна, юнь моя нараз промчала,
Сонцями білими протята тут і там,
Доц і громи несли спустошення — і мало
Зосталось бронзових плодів моїм садам.

І осінь помислів надходить нешумлива,
І заступ я беру, і йду на низькоділ,
Щоб нагребти землі — там, де прорила злива
Глибокі жолоби, подібні до могил.

Хто знає, цвіт новий, якому прагну сходу,
Чи найде в ґрунті цім, розмитім під негоду,
Поживу таєну і міць благословень?

— Мій болю! Час жере життя, і Ворог гложе
Понуро серце нам і кров'ю, що всякдень
Її ми губимо, росте і переможе.

ПІДНЕСЕННЯ

Понад долинами, ставами і борами,
Над висотою гір, по той бік синіх сфер,
Минаючи сонця, минаючи етер,
В зазоряні світи, за кожні грані й брами

Ти мчишся, душе мій — і, мов скоритель вод,
Плавач ликуючий в бурхливості потоку,
Перетинаєш ти безкраїну глибоку,
Незмовних сповнений і мужніх насолод.

Відлинь од смороду, забудь низьке і хоре,
В повітрі горньому очиститись іди
І, як божественні, провітчасті меди,
Впивай вогонь ясний, що золотить простори.

Оподаль туг, що їм є данниця земля,
Що існування дні обтяжують захланно,
Блажен є той, кому потужні крила дано
В сумирні кинутись і сяючі поля!

Чия висока думка, як жайвір, у привілля
Небесних, вранішніх пускається путей,
Чий лет — понад життям і хто німих речей
І квітів голоси читає без зусилля.

СОВИ

Між тисовим гіллям глибоким
Нерушно держаться вони,
Немов богове чужини,
Стріляючи червоним оком.

Вони задумані. І ждуть
На час сумний і пізні роси,
Коли, скотивши сонце косе,
Всю землю пільми опадуть.

Їх поза — мудрому наука,
Що в світ ідуть і страх, і мука
Лиш через рух і суету;

Людина, марністю сп'яніла,
Несе покари тяготу,
Змінити місце бо схотіла.

НАДЩЕРБЛЕНИЙ ДЗВІН

Солодка гіркота тісну поймає грудь
При спалахах огню, зимовими ночами,
В час, коли спомини повільно постають
Під дальній передзвін, що потрясає млами.

Блажен бадьорий дзвін, що, нехтуючи вік
Похилий, віддано, з потужної гортані
Так повно кидає свій молитовний крик,
Мов чуйний ветеран на варті у тумані!

Моя надщерблена душе! Коли нічне
Повітря прагнеш ти селити кам'яне
Трудними співами, — лунає в їх звучанні

Пораненого хрип напружений, останній,
Що під убитими, забутий серед піль,
Вмирає в нерусі, в безмірності зусиль.

ВИКУП

Як викуп свій у світі цім,
Два поля вибрала людина, —
Орати їх вона повинна
Залізом розуму твердим;

Щоб трохи колосу зростити,
Щоб роза вибилась мала,
Солоний плач її чола
Всякчасно мусить ґрунт росити.

Мистецтвом і Любов'ю звать
Поля ці — і, щоб був прихильний
Суддя в день суду непомильний,
Що сповнить жахом кожну грудь,

Їй показати слід комори
 З дожинком добрим і квітки,
 Що барви їх і пелюстки
 Власкавлять херувимські хори.

КРАСА

Як мрія з каменю, о смертні, я прекрасна,
 І груди моя, якій чужа є ваша кров,
 Співцям покірливим навіює любов,
 Що, як матерія, німа і повсякчасна.

Мені незнаний плач і сміх мій не бринів,
 Ненавиджу я рух, що лінії ламає,
 В лазурі — мій престол, я сфінкс, я є безкрає,
 Я — серце снігове і білість лебедів.

Поети, бачачи, як гойно і сановно
 Палатам гордим я даю повітря в дар,
 Навчанню строгому присвятяться жертовно;

Бо посідаю я, щоб їх жити жар,
 Свічада, де земля і світ стають урочі:
 Мої сіяючі, мої широкі очі!

* * *

Приходь. Солом'яним брилем накрив волосся.
Безлюддя, все ще спить. Ми тихо подамося,
Щоб бачить, як встає понад горою рань,
І з цвіту на лугах зібрати любу дань.
На плесі джерела, де ледве знати брижі,
Янтарні лілії схиляють квіти свіжі;
В садах і на полях, де царствує весна,
Пастуших наспівів не зникла ще луна,
І, нам стрясаючи крило своє чудове,
Ранкові леготи, мандруючі братове,
Тобі, усміхненій, скидають аромат
Рожевих персиків і яблуневих шат.

* * *

Не підемо ми в ліс, стинає лаври ніж.
Німотно дивляться амури і наяди,
Як з їхніх келехів в басени, повні тиш,
Пливе кристал струї, холодний і нерадій.
Стинає лаври ніж, і лань, почувши кріс
І риг ловця, тремтить; не підемо ми в ліс,

Де сміх дітей лунав і де цвіли принади.
На срібні лілії спадає сліз капіж,
І косами траву зрізають без пощади.
Не підемо ми в ліс, стинає лаври ніж.

АДОЛЬФОВІ ҐАЙФОВІ

Не вміє юнь твоя тужити
І в сонці півдня прагне жити —
Цей гарний безум збережи ти!

В чім мудрощі? Весну святу,
Вино любити, красоту —
Це все. Відкиньмо суету!

Всміхайся навіть при біді ти,
І, як почне весна яскрити,
Вкинь у бокал свій первоцвіти.

Що нам лишиться серед тьми
Могили? Що любили ми,
Як май стелив нам килими.

„Причина й вислід незрушимо
Панують”. — Ні, проходьмо мимо
Цих хмурих слів. Троянди рвімо!

ПОРАДА

Що ж! Злий своє життя з зеленими лісами,
На скелю вибравшись, вдихай шляхетну вись,
Жалів, які твій дух ситили, відречись
І, вільний рабства пут, ввійди в свободи брами.

Мов лань в сльозах, яку сполохали б, бальзами
Впивай самотнього повітря; сяє скрізь
Сліпуча рань! В її безкраїни пустись
Бездумно, навмання, рінистими стежками!

Зривай неплеканий, над краєм прірви, цвіт,
Стеж між густих дубів веселий птаства літ,
В печеру подивись, де тьма живе сувора,

І в дикій цій путі слух високо неси,
Бо в ритмах мішаних здригаються ліси,
І Муза в джерелах співає, яснозора.

ДЕНЬ

Все в захваті, бо день прийшов
На небеса поломенисті,
Луці розквітлій, в рос намісті
Світлий мече він покров.

Різьбляться обриси дібров
І звучний шум проснувся в листі.

Все в захваті, бо день прийшов
На небеса поломенисті.

В його промінні — чар онов,
Хати — як башти золотисті,
Лепечуть води, співи чисті
Птахів пронизує любов.

Все в захваті, бо день прийшов.

НІЧ

Благословімо ніжну ніч:
Її свіжущий поцілунок
Несе нам визвіл і рятунок,
Ламаючи турботи бич.

Всі шуми подалися пріч,
Повітря — мов живуций трунок;
Благословімо ніжну ніч:
Нас визволив її цілунок.

Ти, мрійний, чуєш бога клич;
Згорни книжки, його дарунок —
Ця тишина. Сонм опікунок,
Ллють зорі трепет білих свіч.

Благословімо ніжну ніч.

ЗАХІД СОНЦЬ

Лле на всі поля
Спів щораз ніжніше
Меланхолія
Сонць, уже блідіших.
Меланхолія
Серце заколише,
Все забуду я
При сонцях блідіших.
Натовп дивних мрій
Плине понад морем,
Мов сонця, мов рій
Мар з багряним зором;
Схожий він, німий.
З безгомінним хором
Сонць, які над морем
Гасять племінь свій.

ГОДИНА ПАСТУХА

Червоний диск іде на неба дах;
Луг димний у танцюючім тумані
Заснув; кричать лиш жаби недріманні,
І трепет пробігає в комишах.

Цвіт водяний замкнувся, і рядами
Тополі понад обрієм, прями,
Різьбляться, як примари, в напівтьмі,
І світляки блукають між кущами.

Проснувся і летить безшумний сич,
Веслуючи крильми в повітрі чорнім;
Зеніт налився світлом ілюзорним;
Венера, біла, витопає. Ніч.

СЕНТИМЕНТАЛЬНА ПРОГУЛЯНКА

Останні промені лягали, світлі,
І вітер лілії торкав поблідлі;
Великі лілії на тиші вод
Білили тьмяно, квіти тужних врод.
Між лоз, з своєю раною гіркою
Блукав насамоті я над водою,
А стомлений туман прийти над став
Скорботний білий привид викликав, —
І голосом чирків, що крильми били,
Він, привид, плакав і стогнав без сили
Між лоз, де я блукав насамоті
З гіркою раною — і мли густі
Прийшли втопити промені поблідлі
В затонах, що розкрилися, безсвітлі,
І в ліліях, квітках тужливих врод,
В великих ліліях на тиші вод.

МОЯ ДУШЕВНА МРІЯ

Люблю про жінку я, мені незнану, снити.
Який химерний сон! Як любимося ми!
Щоразу іншою вона встає із тьми,
І все ж відмінних рис не можна в ній схопити.

Ми любимось, мое все серце їй розкрите,
Лиш їй прозорими стають його дими,
І лиш вона, одна, сердечними слізьми
Бліде мое чоло уміє освіжити.

Вона чорнява чи ясна? — Не знаю я.
Як зветься? Ніжністю бринить її ім'я,
Як подруг імена, що їх взяло Минуле.

Глядить вона, немов подоби кам'яні,
І в дальнім голосі її звучать мені
Всі любі голоси, що в безвісті кану́ли.

МІСЯЧНЕ СВІТЛО

Душа твоя — пейзаж окрас тонких,
Який чарують маски й баргамаски
Танком і лютнею, але яких
Смутить химерність їх убрань із казки.

Співаючи в мінорі про любов
Всепереможну і життя пестливе,
Вони не вірять щастю без одмов,
І в світло місячне пливуть їх співи,

В печальне світло, повне краси,
Що будить мріяння у птиць омлілих
І плач екстази в виплесках води,
В граційних виплесках фонтанів білих.

ПІД СУРДИНУ

Де півсвітло і покров
Супокійних верховіть,
Нашу будемо любов
Ми мовчаннями поїть.

Злиймо наших душ теплінь,
Злиймо захвати повік
В невимовності томлінь,
Що спливає від осик.

Ти повіки опусти,
Руки на груді згорни,
Від дрімот сердечних ти
Ціль і намір віджени.

Умовляє легіт нас;
Він побіля ніг твоїх
Ніжно морщить раз-у-раз
Хвилі травників рудих.

І як, урочистий друг,
Вечір сповнить глиб алей,
Голос наших давніх туг,
Заспіває соловей.

АМУР НА ЗЕМЛІ

Вчорашній буревій амура повалив,
Що в парку глибині, де тоне кожен звук,
Лукаво всміхнений, напружував свій лук
І мрій рої всякчас в душі у нас будив.

Вчорашній буревій його звалив, сніжиста
Розпалась статуя — і сумно споглядати
Без неї п'єдесталь, де тінь дерев, як шати,
Лягла, стираючи ім'я творця й артиста.

Як сумно споглядать самотній п'єдесталь!
І меланхолія тяжка ество мое
Поймає, і в гіркій уяві постає
Майбутнього мого мутна, фатальна даль.

Як сумно! — Але й ти зворушена цією
Руїн картиною, хоч погляд твій фривольний
Голубить мотиля, що, золотий і вольний,
Кружить над грузами, що вкрили всю алею.

СЕНТИМЕНТАЛЬНА РОЗМОВА

Самотній парк опали сиві мли.
Дві постаті беззвучно там ішли.

М'які їх губи, очі їх мертвотні,
І ледве чути їх слова безплотні.

В самотнім парку, в сивій тишині
Два привиди минулі звали дні.

— Чи згадуєш ти захвати колишні?
— Чому для вас ці спогади утішні?

— Мою чи бачиш душу ти у сні?
Ім'я мое ще трепет будить? — Ні.

— Ах, неказанне щастя, п'янь і диво,
Коли еднали ми уста! — Можливо.

— Як сяло небо і надії синь!
— Надію, зламану, вгорнула тінь.

Вони ішли повз дерева холодні,
І чула тільки ніч слова безплотні.

*

* *

Пейзаж — в обрамленні порт'єр — шалено рине,
І небо з хмарами, розстелені рівнини,
Потоки і жита і дерева ставні
Пливуть поплутано в жорстокій нуртині,
І всі стовпи вона втягає в себе строго,
І мають їх драти біг підпису чудного.

Пах вугілля й води киплячої, важких
Стогнання ланцюгів, прикуті до яких
Завили б велетні, бичовані брутално,
І крик сови, що в даль несеться безпричально —

— Що значить це мені, коли в очах моїх
Є біле видиво, що п'янь дає утіх,
Коли ніга розмов лунає ще для мене,
Коли ім'я дзвінке, шляхетне і блаженне,
Як непорочний центр, у вирі цім стоїть
І грубий ритм коліс так солодко м'якшить.

*

* *

Від лямпи — світла круг, і полум'я в каміні,
І думи, з пальцями на скронях, тихоплинні;
Над чаєм — пара; час уже закритих книг,
І очі, що в очах втонули дорогих;

М'якого вечора солодке проминання
 І втома чарівна, і любе дождання,
 Що прийде ніжна ніч і з нею шлюбна тінь —
 Як мрія мчить моя в цю звабну далечінь,
 Переганяючи завади всі нужденні,
 Гнівна на місяці і тижні нескінченні!

*
 * *

І місяць білий
 В лісах горить,
 І голос милий
 Шле кожна віть,
 І буде тиша...

О найлюбіша!

З лісами рядом
 Став золотим
 Лежить свічадом,
 Сильвета в нім
 Верби смутніе...

Ти з нами, мріє.

Великий сходить
І ніжний мир
З небес, де бродить
Родина зір
Ясноалмазна . . .
О мить прекрасна.

*

* *

Бистро линь до неї, пісне,
І скажи, весела, їй:
Промінь — чудо добровісне —
Виник у душі моїй;

Він розсіяв, світлич миру,
Все, що тьмарило любов:
Сумнів, боязнь і невіру —
І розкішний день прийшов.

Радість — слухайте! — несміла¹
І німа, здолавши страх,
Жайворонком, повносила,
Проспівала в небесах.

Линь же, пісне простодушна,
Марних спожалінь не знай
І, моїм устам послужна,
Поворот її вітай!

*

* *

Звук радісний, настійливий лункого клявесина.
Петрюс Борель

Цілує клявіші крижка рука
У млі рожево-сірій — і грайлива
Мелодія, мов пошум крил, легка,
Віддавна знана, слаба, чарівлива,
Блукає в будуарі, сторожка,
І п'є його парфуми боязливо.

Як він, нежданий колисковий спів,
Повільно мій голубить дух похмурний!
Солодкий, сповнений яких знаків,
Рефрене, що від мене ти хотів,
Ти, що не вникши в сад мініатюрний,
Тут, край вікна умер і спопелів?

*

* *

Печаль, печаль мене впоїла,
Печаль ту жінка спричинила.

Потіхи серце не найшло,
Хоч в даль далеку відійшло.

Хоча душа, душа лишила
Ту, що печалі спричинила.

Потіхи серце не найшло,
Хоч в даль далеку відійшло.

І серце, серце зачутливе
Душі сказало: „Чи можливе

Вигнання, чи можливі дні,
Дні горді — і такі сумні?”

Душа сказала серцю: „Чую
Я пастку; як її збагну я?”

Ми є при ній, хоч ми пішли,
Хоч в даль далеку ми втекли”.

*

* *

Спадає тихо дощ на місто.

А р т ю р Р е н б о

Плачі в душі моїй —
І плеще дощ над містом,
Яких томлінь напій
Пливе в душі моїй?

О, ніжні крапель звуки
В садах і по дахах!
Для серця, чаші скуки,
Дощу співучі звуки.

Ти, плачу без причин
В душі меланхолійній!
Не стався зради чин —
Жалоба без причин.

О, найгіркіше горе —
Не відати, чому
Безлюбе, несуворе,
Ти, серце, терпиш горе.

*

* *

Скука довга гложе
Далеч. Безгоміння.
Снігу мерехтіння
На піщане схоже.

Неба дах як з міді,
Споконвік безсвітлий;
В цім поставши світі,
Місяць мре, поблідлий.

Наче сірі хмари,
Плавають діброви,
Розірвавши скови
Зимової пари.

Неба дах як з міді,
Споконвік безсвітлий;
В цім поставши світі,
Місяць мре, поблідлий.

Ви, худі ворони,
Ви, вовки ядушні,
В студені бездушній
Вік ваш тут холоне!

Скука довга гложе
Далеч. Безгоміння.
Снігу мерехтіння
На піщане схоже.

GREEN

Візьміть плоди, квітки, це листя і ці віти
І серце — лиш для вас звучить його удар;
Руками білими його не розірвіте,
І хай, красо моя, вас тішить скромний дар.

В росі я весь, що рань її леготовійна
Студила на моім чолі — і хай спочин
Тут, біля ваших ніг моя утома мрійна
Віднайде в спомині про чар живих годин.

Схилю я голову на ваші юні груди —
Ще вашими дзвенить цілунками вона, —
По добрій бурі хай для неї спокій буде,
Хай будуть і мої ваш сон і тишина!

SPLEEN

Була в трояндах черлень п'яна
І чорнота була в плющах.

Один лиш порух ваш, кохана, —
І мій воскрес одчай і страх.

Були заніжні оболоки,
Засині — море і блакить.

Всякчас боюся я: жорстокий
Відхід ваш душу спопелить.

Мене стомили оксамити
Трав, і блискучі ясені,

І листям сяючі самшити,
І даль. Але не ви, о ні!

ПОЕТИЧНЕ МИСТЕЦТВО

Музики найперше! В Непаристім
Тим кохайся неподільно ти,
В тому, що без пози й ваготи,
В розпускальнішим, в податно млистім.

Слів безпомилкових не трудись
Добирати, щоб сяла шата:
Сіра пісня над усе багата, —
В ній Неточне з Точним заплелись.

То прекрасні очі під вуалем,
Трепет світла, що поймає шир,
Немислимі сплети синіх зір
В небі, свіжжю осени припалім!

Хай Ньюанса, неоцінний дар,
Понад Кольором горує строгим!
Мрію з мрією і флету з рогом
Лиш Ньюанси обручає чар!

Вбивниці Пуанти леза скриті,
Ржавий, Дотеп і нечистий Сміх —
Їх тікай! Часник потрав низьких
Слізьми застилає зір Блакиті!

Красномовству шию поламай!
Я схвалю відвагу невмолиму —
І до ладу доведи ти Риму,
Бо замчить на безвість, уважай!

Викував її, фальшиву, хто нам?
Негр безумний чи глухе дитя?
Розкіш копійчана, без пуття,
Рима мучить нас порожнім дзвоном.

Ще раз музики, всякчас і знов!
Хай твій вірш, як камінь з праці, рине,
Віршу мет — від серця, в височини
Інших неб, в незнану ще любов.

Він пливе, де даль повік нехмура,
В леготі тугім — і аромат
Розливає чебрецю і м'ят...
Щодо решти — то література.

*

*

*

Великий чорний сон
Мій день і душу криє,
Заник жадань полон,
Засни і ти, надіє!

Все сталось і було,
Нічого я не бачу
І про добро і зло
Скорботно спомин трачу.

Колиска я. Чиясь
Рука у млі склепіння
До мене простяглась.
Гойдає. Безгоміння.

*

* *

Синь на доми лягла крилом
І повна тиші,
І легіт лагідним крилом
Гілля колише.

І дзвін в висотах над вікном
Лунає дружньо,
Птах між гіллям, що над вікном,
Співає тужно.

Мій Боже, дні без зла й облуд
Там плинуть прості,
Мир теплий, спокій без облуд
В оселях — гості.

— Що ж ти зробив, о ти, що тут,
В гіркім безлунні,
Мов, що зробив, що плачеш тут,
Свій ти юні?

* * *

Мчав лицар, на ім'я Нещастя, в масці, дивен —
І серце ветхе враз списом мені пробив він.

І кинулася кров, рубінова стріла,
Із серця ветхого — і парою пішла.

Крик вихопився з уст, смеркання зір пожерло
І серце в трепеті буйнім мені померло.

А лицар на ім'я Нещастя з румака
Зіскочив — і мене торкнулася рука.

Свій перст в залізі він мені вложив у рану
І заповідь прорік тверду і невблаганну.

І дотик крижаний все серце воскресив,
І добрість, чистоту і юнь у нього влив.

І знов забилося воно в мені: вогненне
І горде, радісне, невинністю блаженне.

Непевний і хмільний, я повнився тремтінь,
Як той, що свідком став божественних видінь.

А лицар, знов в сідлі, помчався далі, дивен,
І головою знак подав здаля мені він,

І крикнув (голос цей бринить мені всякчас):
„Бодай розважним будь! Учю один лиш раз!”

*

* *

Звук рога, тужний, лине до лісів,
Зове, як біль — ах, може, сиротливий —
І в вітрі мре, що блудить, нетерпливий,
Коротким гавкотом межі горбів.

Плач вовчих душ в тім розі пробринів, —
А сонце хилиться за обрій сивий
В агонії — ах, може, ще пестливий —
І смуток з радістю її обплів.

Щоб скаргу цю дрімотну обійняти,
Сніг падає шматками марлі й вати
Крізь кров, що заливає сонця слід.

В повітрі — осени зідхання кроткі,
І вечір в монотонності солодкій
Вколисує повільний краєвид.

ОБАЧНІСТЬ

Дай руку, затамує свій подих — і під цим
Могутнім деревом посидьмо. В нім конає,
Зідхаючи, зефір, а сірі віти гаю
У світлі місячним нігуються, блідім.

Поняті нерухом, свій погляд вниз спустім.
О ні, не думаймо, а мріймо! Хай тікає
Все щастя, хай любов свого доходить краю,
Хай волос нам сова черкне крилом прудким.

І сподіватися забудьмо. Хай байдужий
Скін сонця і спокій продовжать наші душі
У зосередженій глибочині своїй.

В нічному мирі нам без слів належить бути:
Природа спить, і сон порушувати їй
Не добре: це є бог німучий і лютий.

*

* *

В куцах — то з листям, то пустих —
Мчить вітер. Він після відлиг
Знов сковує сніги підталі.
Залиті сонцем, сяють далі,
Пах гострий віє від лісів,
І обрії підносять спів;
Півні дзвіниць в сусідніх селах
На фоні хмар горять дебелих..
Як любо йти в туман легкий,

Якому вітер, ворушкий
Пустун, підвіє часом поли.
Фе, мій вогню! Блідий, схололий,
Ти кашляєш, ти став старим!
Вперед, душе моя, летім!
Ще провесна скупа й сувора,
Але вже є в ній вість бадьора
І є доволі в ній тепла,
Щоб знати, що зима пройшла,
І думати про Бога милість...
Вдягнись, душе, в надій стокрилість!

Жозе Марія де Ередія

José-Maria de Hérédia, 1842-1905

НІМФЕЙ

Квадрига низиться, бо прагне водопою —
І бог, побачивши біг західніх пісків,
Даремне стримує шалених жеребців,
Що в злотній спеці мчать, дратовані вуздою.

Вони занурились. Могутньою хвалою
Звучить дихання вод, і пурпур одгорів
Край моря, гусне ніч, і в чорній сині нів
Сріблішає, чіткий і сповнений спокою.

Надходить час мовчань — і німфа серед лук
Лишає сагайдак і свій ослаблий лук;
Лиш олень крики шле з джерельної містини.

Теплаве сяєво лле молодик на тан,
І ритмові його сміється втішно Пан,
Вдуваючи життя в тонкі очеретини.

ВТЕЧА КЕНТАВРІВ

Убивством сп'янені і бунтом, мчать вони
Туди, де кручі гір дадуть їм охорону,
Їх страх жене, вони втікають злого скону,
І левом пахне їм з нічної далини.

Копит їх топче гідр. В цім рині навмани
Провалля, гай, ніщо не спинить їх розгону;
Вже Осси чорної чи, може, Пеліону
Хребтові близьаться безумні табуни.

Котрийсь з утікачів раптово диба стане,
Поверне голову ривком, назад погляне
І вистрибом одним прибі'ється до своїх;

Бо він побачив: там, у місячнім промінні
Понуро довшає, сліди вкриває їх
І мчить гігантський жах Гераклової тіні.

ПОТОНУЛИЙ

При бризі ходовій, вітаючи блакить,
Лишив Єгипет він, віддавши вітрилу,
Прегордий з бистрого судна свого, що силу
Йому подвоїла боків надійна мідь.

Ви, Фароса вогні, назад його не ждiть!
Де стеляться піски в далекiсть небосхилу,
Там буря вирила йому сумну могилу,
Там крiзь рiдкi кущi широкий вiтер мчить.

В заглибинi тiснiй мандруючої дюни,
У тьмi, яку нi рань, нi сонце не розсуне,
Хай найде вiн, моряк, нарештi свiй спочин!

Стихiї, згляньтеся! Тут тiнь його скорботна!
I на гелленському примор'ї, край пучин
Ти, земле, будь легка! Ти, водо, будь нiмотна!

РАБ

Нагий, брудний, жаский — тягну я тужнi днини;
Але свобiдним я родився вiд батькiв
На найщасливiшiм з наземних островiв,
Де Гiбли зносяться блакитнi верховини.

Коли до Сиракуз, чужинче, на гостини
Тебе спрямує лет весняних лебедiв,
Питай по пасiках i в затiнках садiв
За Клеарiстою, оздобою отчини.

Ах, чи загляну знов в очей фіялки тих,
Що усміх прийняли неб рідних і святих
Під тріюмфальною, під чорною бровою!

Пожалься! і пливи, знайди її і мов:
„Все, чим живе ще він, є стрітися з тобою”.
Її впізнаєш ти: сумна моя любов.

НАДГРОБНА ЕПІГРАМА

Чужинче, тут лежить смарагдова цикада.
В ній Гелла втратила все щастя юних днів,
Крилом об зуб'я ніг вона творила спів,
І чарувалась ним садиба і левада.

Вона урвала звук, о леле! ліра рада
І муза гомінка дерев, зела й хлібів;
Відходь і не турбуй її прозорих снів,
Ах, друже, смуток твій хай буде їй розрада!

Поглянь. Густим кущем підноситься чебрець,
І в сніжній білості плита мовчить надгробна.
О, з смертних не один позаздрить їй кінець!

Дитини пролилась на гріб сльоза жалобна,
І, як Аврора свій запалить багрянець,
Її офірою — роса многооздобна.

ВІЛЛЮЛЯ

Це — Галла спадщина і мир його, старого.
Лежить вона в ногах альпійських верховин:
Під пінією дім солодкий п'є спочин,
І дах солом'яний окрив його убого.

Але привітний він для гостя дорогого!
Галл має виноград, по декілька хлібин
Ця випікає піч, а там росте люпин.
Замало? Більшого Галл не бажав нічого.

Взимі дає цей ліс для нього в'язку дров,
А вліті — тінявий, зелений свій покров,
В нім ловляться дрозди осінньою порою.

З тісного жереба радій, серед тишин
Кінчає Галл свій вік, де народився він —
Тож мудрощі його ти удостої хвалою.

АНТОНІЙ І КЛЕОПАТРА

Вони дивилися з високої тераси:
Уже горнувся край дрімотам смерковим,
І Ніл, зникаючи в душної далі дим,
Вниз, до Бубасту гнав густі, маслисті маси.

Він серцем радісним під тяжкістю кираси
— Вояк, полонений дитини сном легким —
Чув: тіло пристрасне його рукам тісним
Безсило віддає свої живі отласи.

Йому лице бліде наблизила вона
У бронзі волосу. Ясніла глибина
Її зіниць, уста його позвали владно.

І він, впиваючи п'янливий аромат,
Побачив їй в очах іскріння злотних цят,
Шир вод і кораблі, тікаючі безладно.

ЗАКЛАДАЧЕВІ МІСТА

Офіра ти шукав, Офір тікав, примарний —
І, стомлений, край вод найкращої із саг
Заклав ти, короля свого піднявши стяг,
Нову Картагіну в країні легендарній.

Ім'я своє хотів ти вкрасти, тьмі владарній
І вірив, що його в безсмертя ти одяг
На вапні бойовищ, де твір постав звитяг. —
Ти, Конкістадоре, надії дався марній!

Картагіна, німа і в спеці огняній
Задихана, зорить, як мур сповзає твій
В безумний океан, що берег тлить жадібно.

І, свідок гордих мрій, лиш на гербі твоїм,
Не проминаючи, твій город сєє срібно
І пальма золота схиляється над ним.

ЖИТТЯ МЕРТВИХ

Поетові Арману Сільвестрові

Коли похмурий хрест посадиться над нами
І забутна земля омкне тебе й мене,
Плоть пурпуром моя троянди спалахне,
З твоєї ж родяться лілеї тиміями.

І Смерть божественна, оспівана піснями
Твоїми, далечі німим крилом протне
І, неб колишучи покоїще нічне,
Нас понесе до зір урочими путями.

І в сонце зносячись, в його живі вогні,
Два духи наші там зіллються: в глибині
Палань негаснучих, в блаженстві незатратнім.

А Слава висвятить тебе, поет і друг,
І нас до вічності введе — і в Тіней круг,
Що Ліра світла їх еднала в чині братнім.

ФІЛЯО

Там, по крутій горі, увінчаній туманом,
Межи ущелин двох, де свіжість лун пливе,
Де випари дрижать в горінні полум'янім,
Зелених повсякчас філяо ліс живе.
Як море рокіт свій повсюдить, дивний ліс той,
Рудаві стовбури підносячи нараз,
Шле довгі стогони у простір променистий,
Понурі, страдницькі — і ніжні в той же час.
Далеко відси, там, де сплять нагуслі тіні,
Філяо, трепетом жагучої мольби
Поняті, в небо мчать гілки свої вершинні
І нави схрещують без ладу і лічби.
Всякдень біжать вітри в їх головах вітистих
І довжать, зарослів колишучи масив,
Як море рокіт свій на пляжах золотистих,
Поваги спдвнений, хвилеподібний спів.
В глибинах лісових, видовищі можуть,
Від ранку і по час, як обшири густе
Смеркання опов'є, великий подих чути,
Що постає, біжить, розходитьсья, росте,
Глухий або гучний, і в ряд аркад владично
Іде — і никне там, за обрієм, у млах,
Немов на рейді шум прибою, що гранично

Вникає в тьму ночей і в їх тривалий страх.
Окрай ущелини, за дикими зубцями,
Де виснуть муфії, за хаосом гілля
Очам розкриються внизу, під обрусами
Іскристого вогню, смарагдові поля
І жовті, що пливуть до побережжя; потім —
Блискучий океан, що звівся в небеса.
Звук людських голосів незнаний цим висотам
Старим. І шепіт цей, безсмертному яса,
Як моря дальній шум на берегах широких,
Шанобу зроджує і з нею жах святий
В побожних воздухах самотностей високих.
О лісе, то душа твоя! То голос твій
Спливає стогоном в похмурих цих саванах,
І, власних таємниць спізнавши всю глибіню,
На мужа клонячи дар ароматів пряних
Чи на дитя, яке ще вільне спожаліню,
На пил пласких турбот, на радощі наївні,
Співаєш мрію ти, о лісе! І в той час,
Як море, що біжить на побережжя рівні,
Твоє чоло движить величністю екстаз.
Немало днів пішло в провалля безіменні,
Куди паде і плач, і кожен щастя крик,
І ватри, вигаслі в серцях, неоживленні
Ніяким подувом, впокоїлись повік
Відпливу жертвами, під невблаганним прахом,
Відтоді, як, надій впивавши п'янь живих,
Еолів лісе, я блукав під рідним дахом
Сам, наслухаючи, як з застумів твоїх
Тече, мов шум валів біля мілин розлогих,

Безкрайї подих твій на доли і горби.
В короткій суеті і в скуках наших строгих,
Пророки і співці мучливої судьби,
Сувору вашу мисль ви ширили на мене;
Твою я душу пив, несміливий ефеб,
Природо! Владарко, зневажана всякденне!
Далеко відси, там, в лазурі, біля неб
Ви далі гудите в самотності відвічній
І по цей бік пучин, з глибин огненних днів
Ще несете мені ви скарги серафічні,
Філяю, торкані колискою вітрів!
Над криками осель і вище міст минутих
Я ваших слухаю божественних зідхань —
Вони, як моря шум на берегах мовчутих,
Вмирають — і пливають за невідому грань.

Жан Мореас (*Jean Moréas*)

1856-1910

*

* *

Не говоріть: життя є учта і вино,
То знак нерозуму або душі низької,
А надто не кажіть: навала зла воно —
То голос ранніх втом і мужности малої.

Хай ваш лунає сміх, як сплески верховіть,
А плач — немов прибій, що глухо б'є в каміння.
Зажийте всіх утіх, од всіх нещасть терпіть
І мовте: повнява є в цім і тінь маріння.

*

* *

Прорвавши траур днів повільно-дощових,
Ти, сонце Осени, на кльумбу, що поблідла,
На парк пустіючий і в глиб очей моїх
Ллеш струмені свого послабленого світла.

Що, сонце, ми тобі? Гние хай серед піль
Лист, хай вітри несуть його з потужним шумом
І тьмариться вода! Мені лиши мій біль:
Він душу зміцнює і є пожива думам.

*

*

*

Як, плющу, ти одяг, граційно-буколічний,
Руїни слави затишні!

І ще люблю тебе, коли платан античний
В обійми ти береш тісні.

Та хмурим ти мені є найлюбіший, плющу,
З фонтану звислим, коли ти
Струю води ведеш, у скаргах невсипуцу,
В старі розколини плити.

*

* *

А якби вернувся він,
Що йому сказати?
— Мовте: муку дождань
Смерть прийшла урвати...

А якщо впізнає мене
Він в ту мить не зможе?
— Будьте з ним ви як сестра,
Він страждає, може...

А як скаже він: де ви?
Що йому повісти?
— Перстень мій вручіть йому
Замість відповісти...

А якби він запитав,
Чом порожні залі?
— Лямпу згаслу покажіть
І вінки пов'ялі.

А якби про чорний день
Він спитав недуги?
— Мовте: посміхалась я,
Щоб не знав він туги.

*

* *

Ви засвітили теплі лампи,
— О, завітало сонце в сад!
Ви засвітили теплі лампи,
Я бачу сонце через шпари,
Розкрийте навстіж двері в сад!

— Пропали від дверей ключі,
І треба ждати, треба ждати,
Упали з веж ключі ясні,
І треба ждати, треба ждати,
На інші треба ждати дні...

Ті інші дні розкриють двері,
Ліс стереже замки всякчас,
Ліс пломеніє вколо нас,
Як мертві птиці, злотопері,
Лист сяйвом ліг під наші двері...

— Тим дням судилися труди,
Тим дням відомий страх також,
Не придуть інші дні сюди,
Ті інші дні умруть також.
Нам тут чекати смертних лож...

ПРИМІТКИ

Ст. 7-13. Назву „**Ямбів**” дано віршам А. Шенъе, які він написав під час кількамісячного свого перебування в паризькій в'язниці Сен-Лязар і в яких він, пристрасний і мужній противник якобінців, викривав і бичував їх терористичний режим. Поет переховував ці вірші в своїй білизні. Йому пощастило потайки передати їх на волю, а незабаром, 7 термідора (серпня) 1794 року, його страчено на гільйотині.

Згаданий у III фрагменті **Фук'є** (*Fouquier-Tenaille*) був прокурором революційного трибуналу; одна з найодіозніших постатей якобінської диктатури.

Ст. 53-54. Вірші „**Великий чорний сон**” і „**Синь на доми лягла крилом**” написані П. Верленом під час його ув'язнення в тюрмі бельгійського міста Монс. Перший із згаданих віршів виник в автора безпосередньо по оголошенні йому судового вироку.

Ст. 59. **Німфей** — місце перебування і святилище німф.

Ст. 63. **Віллюля** — здрібніла форма латинського слова *villa* (садиба).

Ст. 64. В сонеті „Закладачеві міста” мовиться про конкістадора дона Педро де Ередія (предка поета Ж. М. де Ередія), який 1533 року заснував край Дарієнської затоки (на території теперішньої південно-американської республіки Колумбії) місто і фортецю Картагену (*Cartagena*).

Офір — згадувана в Старому Заповіті далека країна, славна золотом і дорогоцінностями. За пізніших часів Офір часто був об'єктом розшуків, які проте лишились безуспішними.

Ст. 66. **Філяо** (*Casuarina equisetifolia*) — дерево, що росте на островах Індійського океану, в тому числі і на острові Реюньйон, з якого походив Леон Дьєркс. За свою твердість, тяжкість і колір філяо дістало також назву „залізного дерева”.

З М І С Т

Шеньє

Орфей	5
Клітія	"
Молодик	6
Флета	"
Спляча німфа	7
З „Ямбів”	"

Мюссе

Коли життя стає нам бідне	14
Коли надія	"
До панни * * *	15

Деборд - Вальмор

Троянди Сааді	17
Спогад	"

Бодлер

Привид	18
Вино закоханих	"
Вампір	19
Semper eadem	20
Вечірня гармонія	21
Портрет	22
De profundis clamavi	"
Остерігач	23
Осіння пісня	24
Що скажеш ти, душе	"

Сповідь	25
Фантастична гравюра	27
Я згадую наш дім	28
Самовглиблення	”
Ворог	29
Піднесення	30
Сови	31
Надцерблений дзвін	”
Викуп	32
Краса	33

Банвіль

Приходь	34
Не підемо ми в ліс	”
Адольфові Гаїфові	35
Порада	36
День	”
Ніч	37

Верлен

Захід сонць	38
Година пастуха	”
Сентиментальна прогулянка	39
Моя душевна мрія	40
Місячне світло	”
Під сурдину	41
Амур на землі	42
Сентиментальна розмова	43
Пейзаж в обрамленні порт'єр	44
Від лампи світла круг	”

І місяць білий	45
Бистро линь до неї	46
Цілує клявіші	47
Печаль, печаль мене впоїла	”
Плачі в душі моїй	48
Скука довга гложе	49
Green	50
Spleen	51
Поетичне мистецтво	52
Великий чорний сон	53
Синь на доми лягла	54
Мчав лицар	55
Звук рога	56
Обачність	”
В куцах	57

Ередія

Німфей	59
Втеча кентаврів	60
Потонулий	”
Раб	61
Надгробна епіграма	62
Віллюля	63
Антоній і Клеопатра	”
Закладачеві міста	64
Життя мертвих	65

Дьєркс

Філяо	66
-----------------	----

Мореас

Не говоріть	69
Прорвавши траур днів	”
Як, плющу, ти одяг	70

Метерлінк

А якби вернувся він	71
Ви засвітили теплі лампи	72

Примітки	73
---------------------------	----

Публікацію цієї книги уможливила матеріальна допомога друзів мистецького слова. Серед них насамперед належить назвати **Ф. Кропив'янського, Т. Курпіту і Я. Славутича**, що їх щедрі пожертви покрили половину друкарських видатків.

Дальші пожертви були ласкаві скласти:

В. Завітневич, О. Зуєвський, О. Ізарський, І. Качуровський, Л. Лиман, П. Одарченко, П. Роечко, Л. Ромен, Г. Сенько, Д. Чуб, М. Шаблій.

Вважаю за милий обов'язок висловити високоповажаним жертводавцям свою глибоку подяку.

М. Орест

КНИГИ М. ОРЕСТА:

Луни літ. Львів, 1944.

Душа і доля. Авґсбург, 1946.

Держава слова. Філядельфія, 1952.

Гість і господа. Філядельфія, 1952.

С. Георге. Вибрані поезії. Переклади М. Ореста. Авґсбург, 1952.

Р. М. Рільке, Г. фон Гофмансталь, М. Давтендай. Вибір поезій. Переклади М. Ореста. Авґсбург, 1953.

Антологія німецької поезії. Переклади М. Ореста. Авґсбург, 1954.

Ш. Леконт де Ліль. Поєми і поезії. Вибір і переклади М. Ореста. (Готується до друку).

